ECLI:LV:AT:2019:0314.C04423713.1.S
Lieta Nr. C04423713, SKC–12/2019
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2019.gada 14.martā

Senāts šādā sastāvā:
senators referents Intars Bisters,
senatore Marika Senkāne,
senatore Mārīte Zāģere

izskatīja rakstveida procesā Spānijas komercsabiedrības „Over Capital SL" kasācijas sūdzību un prasītāju SIA „Host Energo" un Nīderlandes Karalistē reģistrētās sabiedrības „HoSt B.V." pretsūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 19.oktobra spriedumu SIA „Host Energo" un Nīderlandes Karalistē reģistrētās sabiedrības „HoSt B.V." prasībā pret SIA „ABGS" par parāda un nepamatoti saņemto naudas līdzekļu piedziņu un /pers. D/ par paziņojuma atzīšanu par prettiesisku un spēkā neesošu, un Spānijas komercsabiedrības „Over Capital SL" pretprasībā par līguma atzīšanu par izbeigtu, līgumsoda un zaudējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Nīderlandes karalistē reģistrētā SIA „HoSt B.V." un tās meitas sabiedrība SIA „Host Energo" (turpmāk abas kopā Būvnieki) 2013.gada 22.oktobrī cēlušas prasību tiesā pret SIA „ABGS" (pirms nosaukuma maiņas SIA „Importex Group", turpmāk Pasūtītāja) par parāda 208 695,91 EUR un netaisnas iedzīvošanās ceļā iegūto līdzekļu 330 000 EUR piedziņu. Tāpat lūgts atzīt par spēkā neesošu neatkarīgā uzrauga /pers. D/ /datums/paziņojumu „Par biogāzes stacijā, /Nosaukums D/, /adrese/, veikto darbu stāvokli" (turpmāk Paziņojums).

Prasība pamatota ar šādiem lietas apstākļiem.

[1.1] /datums/Būvnieki un Pasūtītāja noslēdza Virslīgumu Nr./numurs/ (turpmāk Līgums) par biogāzes elektrostacijas /Nosaukums D/ (turpmāk Stacija) būvniecību. Par Līguma neatņemamu sastāvdaļu kļuva /datums/parakstītā vienošanās Nr./numurs/ (turpmāk Vienošanās), ar kuru līdztekus citam grozīti arī Līguma noteikumi par Stacijas būvdarbu pabeigšanas termiņiem.

Stacijas nodošana ekspluatācijā, kas Vienošanās izpratnē saprotama kā Stacijas 72 stundu darbības pārbaudes testa (turpmāk Tests) veiksmīga pabeigšana, ko apstiprinātu AS „Sadales tīkls" (elektrotīkla uzturētājs un attīstītājs Latvijā) izdotais akts par Stacijas atzīšanu par derīgu paralēlam darbam ar elektrotīkla pārvades sistēmu (turpmāk Akts), tika plānota 2013.gada 31.maijā.

[1.2] Tests, kurš sākts 2013.gada 28.maijā, tika pārtraukts tam nepieciešamā gāzes apjoma dēļ, jo Pasūtītāja nebija nodrošinājusi biomasu pietiekamā daudzumā un kvalitātē. Tāpat tika kavēta fermentācijas tvertņu uzpilde, jo Pasūtītāja nebija izveidojusi būvlaukuma tuvumā elektroenerģijas pieslēgumu.

[1.3] Atkārtots Tests tika uzsākts 2013.gada 17.jūnijā un sekmīgi pabeigts 21.jūnijā, pēc kā Pasūtītājai vienas dienas laikā bija pienākums saņemt no AS „Sadales tīkls" Aktu vai tā atteikumu, ko Pasūtītāja pretēji labai ticībai gandrīz divus mēnešus vilcinājās darīt.

Tikai 2013.gada 13.augustā Būvnieki bez Pasūtītājas starpniecības no AS „Sadales tīkls" saņēma informāciju par to, ka atkārtotā Testa laikā elektrotīklā tika nodota lielāka reaktīvā jauda nekā tas ir pieļaujams, kas bija novēršams, veicot Stacijas iekārtu atbilstošu ieregulēšanu.

[1.4] Pasūtītāja 2013.gada 6.septembrī paziņoja par Līguma izbeigšanu, jo Būvnieki neesot ievērojuši darbu izpildes termiņus, kādi noteikti ar panākto Vienošanos.

Nepiekrītot Pasūtītājas norādītajam Līguma izbeigšanas pamatojumam, Būvnieki 2013.gada 20.septembrī paziņoja, ka izbeidz Līgumu saskaņā ar Vienošanās 7.2.3.punktu, jo Pasūtītāja neievēro saistību izpildes termiņus.

[1.5] Līdz Līguma izbeigšanai Būvnieki bija izpildījuši visus nepieciešamos darbus Stacijas nodošanai ekspluatācijā (Vienošanās izpratnē), jo atkārtotais Tests tika pabeigts 2013.gada 21.jūnijā, pēc kā Pasūtītājai nebija šķēršļu Stacijas pieslēgšanai AS „Sadales tīkls" pārraudzītajam elektrotīklam, kas arī tika izdarīts bez papildu būvdarbu veikšanas.

Vienošanās 3.2.3.punkts paredz Pasūtītājas pienākumu samaksāt Būvniekiem 208 695,91 EUR 15 dienu laikā pēc protokola par Stacijas nodošanu ekspluatācijā parakstīšanas. Protokolu nebija iespējams parakstīt Pasūtītājas destruktīvas rīcības dēļ. Tā neesība tiek izmantota kā attaisnojums samaksas saistības nepildīšanai, taču tas katrā ziņā nevar būt iemesls, lai Pasūtītāju atbrīvotu no pienākuma veikt norēķinu par veiktajiem būvdarbiem objektā, kas kā jaunradīta vērtība ieplūdusi Pasūtītājas mantā.

Prasība šajā daļā pamatota ar Civillikuma 1587., 1590., 2033., 2223.pantu.

[1.6] Izpildot Vienošanās 5.4.punktu, Būvnieki iesniedza Pasūtītājai neatsaucamu rezerves kredīta vēstuli (turpmāk Kredīta vēstule), ar kuru *Co?perative Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank BA* (*Rabobank Nederland*, turpmāk Banka) garantēja 330 000 EUR izmaksu Pasūtītājai, ja rastos nepieciešamība segt zaudējumus Būvnieku saistību neizpildes dēļ.

Nodrošinājuma naudas līdzekļu saņemšana bija atkarīga no diviem kumulatīviem priekšnoteikumiem, proti, Pasūtītāja ziņojums Bankai, ka Būvnieku vainas dēļ nav izpildītas Līgumā vai ar Vienošanos uzņemtās saistības, kā arī neatkarīgā uzrauga /pers. D/, kurš tika pieaicināts Stacijas būvniecības procesa uzraudzībai, Paziņojums, kas apstiprinātu Pasūtītājas norādītos apstākļus.

/pers. D/ 2013.gada 19.jūnijā, t.i. laikā, kad notika atkārtotais Stacijas Tests, parakstīja Paziņojumu par defektiem, kurā atzina, ka Būvnieku vainas dēļ nav izpildītas no Līguma un Vienošanās izrietošās saistības, savukārt Pasūtītāja 2013.gada 28.jūnijā iesniedza paziņojumu Bankai ar lūgumu

izpildīt Kredīta vēstuli un samaksāt tai 330 000 EUR.

Pasūtītāja 330 000 EUR saņēma prettiesiski, bez faktiska pamata, un līdz ar to ir netaisni iedzīvojusies uz Būvnieku mantas rēķina.

Neatkarīgā uzrauga /pers. D/ Paziņojums par Būvnieku vainu saistību neizpildē nav patiess.

Kredīta vēstulē nav noteikta procedūra Būvnieku vainas konstatēšanai, tāpēc tā bija nosakāma atbilstoši Vienošanās 4.5.punktā paredzētajam. Pretēji pielīgtajai kārtībai, izsakot iebildumus par veiktajiem darbiem, Būvniekiem netika nodrošināta iespēja atspēkot pārmetumus. Pasūtītājas sagatavotajā aktā „Defekti un nepilnības" vispār nav vērtēts, vai konstatētie defekti radušies Būvnieku vainas dēļ.

Pasūtītājas uzskaitītie defekti ir vai nu pašas Pasūtītājas prettiesiskās rīcības rezultāts, vai arī iekļaujami nepabeigto darbu sarakstā, kuri Pasūtītāju nekavēja vēlāk nodot Staciju ekspluatācijā bez papildu būvdarbu veikšanas.

Pasūtītāja, neveicot norēķinu par paveiktajiem darbiem 208 695,91 EUR un pieprasot garantijas 330 000 EUR maksājumu, rīkojusies pretēji Civillikuma 1.pantā nostiprinātajam labas ticības principam.

Prasība šajā daļā pamatota ar Civillikuma 2389. un 2391.pantu.

[2] Pasūtītāja 2013.gada 10.decembrī cēlusi pretprasību par līgumsoda 507 125,59 EUR un zaudējumu 216 627,55 EUR solidāru piedziņu no Būvniekiem un Līguma atzīšanu par izbeigtu ar 2013.gada 6.septembra vēstuli Nr./numurs/.

[2.1] Līgumsods aprēķināts par šādiem saistību izpildes pārkāpumiem:

- par laika posmu no 2012.gada 22.jūlija līdz 2013.gada 14.martam piedzenams līgumsods 211 302,60 EUR, jo Būvnieki neievēroja Līguma 2.4.punktā pielīgto termiņu, līdz kuram bija jāpabeidz Stacijas izbūves darbi līdz Stacijas palaišanas stadijai (tiesības aprēķināt līgumsodu par šā termiņa kavējumu noteiktas Līguma 10.1.punktā);
- par laika posmu no 2012.gada 16.septembra līdz 2013.gada 14.martam piedzenams līgumsods 160 949,64 EUR, jo Būvnieki nokavējuši Līguma 2.4.punktā noteikto termiņu Stacijas nodošanai ekspluatācijā (tiesības aprēķināt līgumsodu par šā termiņa kavējumu noteiktas Līguma 10.1.punktā);
- par laika posmu no 2012.gada 16.decembra līdz 2013.gada 14.martam piedzenams līgumsods 118 688,55 EUR, jo Būvnieki nokavējuši Līguma 7.8.punktā noteikto termiņu Stacijas jaudas noregulēšanai līdz 900 kWh (tiesības aprēķināt līgumsodu par šā termiņa kavējumu noteiktas Līguma 10.2.punktā);
- par laika posmu no 2013.gada 31.augusta līdz 2013.gada 12.septembrim piedzenams līgumsods 16 184,80 EUR, jo Būvnieki neievēroja Līguma 7.8.punktā garantēto termiņu Stacijas jaudas noregulēšanai līdz 900 kWh (tiesības aprēķināt līgumsodu par šā termiņa kavējumu noteiktas Līguma 10.2.punktā).

Tiesības prasīt līgumsodu par Līgumā noteikto termiņu, kas grozīti ar Vienošanos, nokavējumu, izriet no Vienošanās 8.5.punkta, saskaņā ar kuru tās noslēgšana neietekmē jau iegūtās tiesības.

[2.2] Pasūtītāja elektroenerģijas obligātajā iepirkumā varēja piedalīties tikai pēc līguma par elektroenerģijas pārdošanu noslēgšanas ar AS „Latvenergo", savukārt šī līguma noslēgšanai obligāts priekšnoteikums bija AS „Sadales tīkls" Akts, kas tika saņemts 2013.gada 4.novembrī. Laika posmā no 2013.gada 31.maija līdz 2013.gada 4.novembrim Pasūtītājas izdevumi 216 627,55 EUR par Stacijas uzturēšanu, biomasu un tās piegādi atzīstami par zaudējumiem, kurus atlīdzināt ir Būvnieku pienākums.

Pasūtītājai neveicot biomasas piegādi un tādā veidā faktiski pārtraucot fermentācijas procesu Stacijā, izdevumi par tās darbības vēlāku atjaunošanu būtu vēl lielāki.

Pretprasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1651., 1652.panta 3.punktu, 1720.panta 2.punktu, 1770.-1772.pantu, 1775., 1779. un 2213.pantu.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kā pirmās instances tiesas 2015.gada 2.jūlija spriedumu prasība noraidīta, pretprasība apmierināta daļēji.

Tiesa atzinusi Līgumu par izbeigtu, pamatojoties uz Pasūtītājas 2013.gada 6.septembra vēstuli Nr./numurs/.

No Būvniekiem solidāri par labu Pasūtītājai piedzīts līgumsods 492 287,74 EUR un zaudējumi 216 627,55 EUR. Pretprasība noraidīta daļā par līgumsoda 14 837,85 EUR piedziņu, kas apelācijas kārtībā netika pārsūdzēts.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 8.jūjija lēmumu Civilprocesa likuma 77.panta kārtībā uz cesijas līguma pamata SIA„ABGS" pretprasībā pret Būvniekiem par līgumsoda 492 287,74 EUR un zaudējumu 216 627,55 EUR solidāru piedziņu aizstāta ar Spānijas komercsabiedrību „Over Capital SL".

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kā apelācijas instances tiesas 2016.gada 19.oktobra spriedumu gan Būvnieku prasība par parāda 208 695,91 EUR un nepamatoti saņemto naudas līdzekļu 330 000 EUR piedziņu no Pasūtītājas, gan Spānijas komercsabiedrības „Over Capital SL" pretprasība par līgumsoda 492 287,74 EUR un zaudējumu 216 627,55 EUR solidāru piedziņu no Būvniekiem noraidītas. Tāpat noraidīta Būvnieku prasība pret /pers. D/ par Paziņojuma atzīšanu par spēkā neesošu un apmierināta Spānijas komercsabiedrības „Over Capital SL" pretprasība daļā par Līguma atzīšanu par izbeigtu ar 2013.gada 12.septembri.

Apelācijas instances tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai attiecībā uz Būvnieku prasības par parāda 208 695,91 EUR piedziņas noraidīšanu, kā arī spriedumam daļā, ar kuru apmierināta Spānijas komercsabiedrības „Over Capital SL" pretprasība daļā par Līguma atzīšanu par izbeigtu, tāpēc pārsūdzētā sprieduma argumentācija turpmāk norādīta, ietverot pirmās instances tiesas pamatojumu.

[5.1] Konstatēts, ka Būvnieki uzbūvējuši Staciju ar lielāku jaudu, nekā ar Ekonomikas ministrijas /datums/lēmumu Nr./numurs/ dota atļauja jaunas elektroenerģijas iekārtas ieviešanai. Tātad, Būvnieki jau sākotnēji Staciju būvējuši neatbilstoši tehniskajiem noteikumiem.

Nevar piekrist Būvnieku pozīcijai, ka tas uzskatāms par nenozīmīgu trūkumu. Lai arī Stacija varēja funkcionēt, AS „Sadales tīkls" nedeva atļauju Stacijas pieslēgšanai paralēlam darbam ar publisko elektroapgādes sistēmu, jo elektrotīklā nodota lielāka reaktīvā jauda, nekā tas ir pieļaujams. Bija jāveic Stacijas ģeneratora ieregulēšana, taču Būvnieki tā jaudas regulāciju līdz pieļaujamajam līmenim nav nodrošinājuši.

[5.2] Vienošanās 3.2.3.punkts paredzēja Pasūtītājai pienākumu veikt maksājumu 208 695,91 EUR 15 dienu laikā pēc protokola par Stacijas nodošanu ekspluatācijā parakstīšanas. Lietā nav iegūti pierādījumi tam, ka Būvnieki sagatavoja Staciju nodošanai ekspluatācijā, pabeidzot būvdarbus Latvijas Republikas būvnormatīvu noteiktajā kārtībā. Prasība par darbu pieņemšanas – nodošanas akta parakstīšanu par izpildītajiem darbiem nav celta, kā arī Būvnieki nav iesnieguši pierādījumus par darbu izpildi prasības summas apmērā, lai arī tiesa 2016.gada 20.jūnija sēdē Civilprocesa likuma 93.panta ceturtās daļas kārtībā bija norādījusi uz šādu pierādījumu iesniegšanas nepieciešamību.

Attiecīgi Pasūtītājai nepastāv pamats maksājuma 208 695,91 EUR veikšanai.

[5.3] Vienošanās 7.1.2.punkts pēc satura un jēgas saprotams tādējādi, ka Pasūtītājai pielīgtas tiesības atkāpties no Līguma atbilstoši Civillikuma

1589.pantam bez pretējās puses piekrišanas, ja pēdējā neievēro darbu izpildes termiņus. Ņemot vērā nodibinātos apstākļus par darbu izpildes termiņu kavējumu no Būvnieku puses, pretprasība daļā par Līguma atzīšanu par izbeigtu saskaņā ar 2013.gada 6.septembra vēstuli Nr./numurs/ ir apmierināma. Tā kā Vienošanās 7.1.punktā noteikts, ka Pasūtītājai ir pienākums paziņot par atkāpšanos piecas dienas iepriekš, Līgums par izbeigtu atzīstams ar 2013.gada 12.septembri.

[5.4] Prasībai daļā par neatkarīgā uzrauga /pers. D/ Paziņojums atzīšanu par spēkā neesošu nav norādīts juridiskais pamatojums. Turklāt lietas izskatīšanas gaitā konstatētie fakti apstiprina, ka apstrīdētajā dokumentā fiksētie defekti bija saistīti ar elektrostacijas tehniskā aprīkojuma un būvniecības kvalitāti. Līdz ar to uzrauga secinājums, ka Būvnieki ir vainojami pie līgumsaistību neizpildes, ir pamatots.

[5.5] Atprasījuma 330 000 EUR priekšmets ir Būvniekiem iepriekš piederējušie naudas līdzekļi, nevis labumi, kas no tiem iegūti, attiecīgi prasība kļūdaini pamatota ar Civillikuma 2391.pantu.

Tāpat lietā nav konstatējami priekšnoteikumi Civillikuma 2389.panta piemērošanai. Pirmkārt, neatkarīgā uzrauga /pers. D/ Paziņojums ir pareizs un spēkā esošs. Otrkārt, Kredīta vēstule kalpoja kā Būvnieku saistību pret Pasūtītāju izpildes nodrošinājums, un Bankas pienākums izmaksāt 330 000 EUR saistīts ar tajā norādītiem formāliem kritērijiem, kas guvuši savu apstiprinājumu.

Kā nepamatots noraidāms Būvnieku apsvērums, ka garantija kalpoja kā nodrošinājums visām, arī līgumsoda un zaudējumu, saistībām pret Pasūtītāju, jo Kredīta vēstule neparedz Pasūtītājas pienākumu saņemtos naudas līdzekļus novirzīt aprēķinātā līgumsoda dzēšanai.

[5.6] Pretprasība daļā par līgumsoda piedziņu pamatota ar Vienošanās 8.5.punktu, kas noteic, ka Vienošanās neietekmē citas Līgumā Pasūtītājai piešķirtās tiesības. Citiem vārdiem, ar Vienošanos nav grozīts vai atcelts Līguma 10.1. un 10.2.punkts, kas Pasūtītājai paredzēja tiesības prasīt līgumsodus par darbu izpildes termiņu kavējumiem.

Iztulkojot Vienošanās 8.5.punktu jautājumā par Pasūtītājas tiesībām saņemt līgumsodu, jāņem vērā Civillikuma 1871.pants, kas paredz, ka saistību tiesības var pārjaunot kā pirms to termiņa notecējuma, tā arī termiņam iestājoties un pēc termiņa. Ja saistības izpildījuma termiņš jau iestājies vai nokavēts, pusēm skaidri jāpauž attieksme pret nokavējumu vai vēl neveiktu izpildījumu.

Noslēdzot Vienošanos, puses pārjaunoja darbu izpildes noteikumus, t.i. izbeidza galveno saistību, par kuru paredzēts līgumsods. Šādā gadījumā līgumsods izbeidzas pats no sevis, kā to noteic Civillikuma 1724.pants. Pastāvot strīdam par to, vai parāds tika atlaists, tāpat jāvadās no Civillikuma 1508.panta, ka darījuma saudzīgākam iztulkojumam dodama priekšroka pret citiem, tāpēc pretprasība par līgumsoda 492 287,74 EUR piedziņu noraidāma.

[5.7] Pretprasība par zaudējumu 216 627,55 EUR, ko veido biomasas iegādes un transportēšanas izdevumi un maksa par Stacijas darbināšanai patērēto elektroenerģiju, atlīdzināšanu, kas Pasūtītājai cēlušies, nodrošinot Stacijas darbību līdz būvdarbu pabeigšanai, noraidāma tā iemesla dēļ, ka nav pierādīts cēloniskais sakars ar Būvnieku darbību vai bezdarbību. Tāpat nav pierādīts, ka Stacijas darbības turpināšana radīja lielākus zaudējumus, nekā tie būtu, atjaunojot Stacijas darbību pēc tās apturēšanas.

[6] Spānijas komercsabiedrība „Over Capital SL", norādot uz materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, pārsūdzējusi apelācijas instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta pretprasība par līgumsoda 492 287,74 EUR un zaudējumu 216 627,55 EUR solidāru piedziņu no Būvniekiem.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[6.1] Tiesa kļūdaini piemērojusi Civillikuma 1871.pantu, jo tulkojusi to atrauti no citām pārjaunojumu regulējošām tiesību normām. Tiesa nav ņēmusi vērā Civillikuma 1868. un 1875.pantu, no kura izriet, ka izpildes termiņa pārjaunojums nav atzīstams par saistības pārjaunojumu un tāpēc nerada galvenās saistības izbeigšanos. Civillikuma 1871.panta kļūdains iztulkojums noveda arī pie šā likuma 1724.panta nepareizas piemērošanas, secinot, ka izbeidzoties galvenajai saistībai, izbeidzas arī norunātais līgumsods.

[6.2] Ja pieņem, ka ir noticis pārjaunojums, tiesa jebkurā gadījumā kļūdaini atzinusi, ka saskaņā ar Līgumu līgumsoda saistība ir izbeigusies. Saistības izpildē jau cēlies līgumsoda prasījums pastāv blakus pārjaunojamajai saistībai, tāpēc pārjaunojums nedzēš pārkāpuma sekas.

Pārjaunojuma gadījumā pusēm skaidri jāizsaka saskaņota attieksme pret to, kā izturēties pret nokavējumu. Tiesa ignorējusi Vienošanās 8.5.punktu, kurā skaidri noteikts, ka Vienošanās neietekmē citas Līgumā vai citādi Pasūtītājai piešķirtās tiesības. Līguma noteikumi par līgumsoda piemērošanu ar Vienošanos netika grozīti.

Ņemot vēra norādītos apstākļus, tiesa nepamatoti piemērojusi Civillikuma 1508.pantu, iztulkojot Vienošanos par labu Būvniekiem.

[6.3] Ar Stacijas uzturēšanu saistītie izdevumi līdz 2013.gada 4.novembrim, kad radās iespēja uzsākt elektroenerģijas tirdzniecību AS„Latvenergo", ir tiešā cēloniskā sakarā ar Stacijas būvdarbu nepabeigšanu un nenodošanu ekspluatācijā. Tiesa konstatēja, ka Būvnieki nav ievērojuši Stacijas būvniecības darbu pabeigšanas termiņus.

Pasūtītājai bija pienākums rīkoties tādā veidā, lai samazinātu iespējamo zaudējumu apmēru, tāpēc fermentācijas process tvertnēs netika pārtraukts. Stacijas uzturēšanas izdevumus izraisīja Būvnieku neatļauta, prettiesiska un vainojama rīcība, tāpēc, noraidot pretprasību par zaudējumu 216 627,55 EUR piedziņu, tiesa nav piemērojusi lietas faktiskajiem apstākļiem atbilstošu materiālo tiesību normu – Civillikuma 1779.pantu, kas paredz ikvienas personas pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko tā ar savu darbību vai bezdarbību nodarījusi.

[6.4] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 9.panta un 93.panta ceturtās daļas noteikumus, jo tiesvedības laikā nav nodrošinājusi komercsabiedrībai „Over Capital SL" šajās normās paredzētās tiesības.

Noraidot pretprasību par zaudējumu piedziņu, tiesas kolēģija atsaukusies uz apstākli, ar kuru pretprasība nebija pamatota. Apsvērums, ka, nedarbinot Staciju, zaudējumi būtu vēl lielāki, bija norādīts tikai kā papildu arguments.

Ja tiesa uzskatīja, ka pretprasības pierādīšanā lielāka nozīme piešķirama apstāklim, ka Stacijas darbības pārtraukšana radītu lielākus zaudējumus, nekā tās darbības turpināšana, veicot fermentācijas tvertņu uzpildi ar biomasu, tad saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta ceturto daļu tiesai bija pienākums par to paziņot, dodot laiku iesniegt pierādījumus.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 19.oktobra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība, Būvnieki iesnieguši pretsūdzību, norādot, ka spriedums juridiskā pamatojuma trūkuma dēļ neatbilst Civilprocesa likuma 189.panta trešās daļas, 190.panta un 193.panta piektās daļas prasībām.

[7.1] Tiesa nav devusi juridisko novērtējumu tam, kādas materiālo tiesību normas ir piemērojamas Pasūtītājas tiesībām paturēt no Bankas saņemtos 330 000 EUR uz Būvnieku rēķina.

Nav šaubu, ka Būvnieki nodrošināja Kredīta vēstules izsniegšanu, kas garantēja Būvnieku saistību izpildi pret Pasūtītāju.

Norādot, ka Pasūtītājai neesot bijis likumisks vai līgumisks pienākums saskaņā ar Kredīta vēstuli saņemtos garantijas līdzekļus novirzīt savu prasījumu dzēšanai pret Būvniekiem, tiesa faktiski atzinusi, ka Pasūtītāja garantijas naudu ir tiesīga paturēt kā papildu sankciju, kas pēc būtības atbilst Civillikuma 1716.pantā paredzētājām līgumsoda pazīmēm.

Tiesa nav motivējusi, kādēļ tā noraida Būvnieku argumentu, ka saņemtie nauda līdzekļi bija novirzāmi konkrētu pret Būvniekiem vērstu prasījumu

samaksai, bet atlikusī nauda atmaksājama tās īpašniekam – ārvalsts komersantam Nīderlandes Karalistē reģistrētai sabiedrībai „HoSt B.V.”.

[7.2] Spriedumā iztrūkst vērtējums tam, kādas tiesiskās sekas rada Pasūtītājas vienpusējs paziņojums par Līguma izbeigšanu, un nav pamatojuma, kāpēc Būvnieku prasība tiesas ieskatā nav apmierināma daļā par darbiem, kuru izpildi Pasūtītāja neapstrīd un kuru izpildes rezultātā radītās materiālās vērtības Pasūtītāja ieguvusi savā īpašumā.

Apspriežot jautājumu par no Līguma izrietošo saistību izpildi, Civillietu tiesas kolēģija atsaukusies uz AS „Sadales tīkls” /datums/pārbaudes aktā fiksētajiem apstākļiem, proti, ka Stacijā nav uzstādīti sertificēti mēraparāti un strāvmaiņi, kā arī nav ieregulēta jauda, taču nav ņēmusi vērā, ka šie trūkumi, salīdzinot ar kopējo izpildīto darbu apjomu, ir maznozīmīgi, un to novēršanas izmaksas ir niecīgas.

Faktu, ka Būvnieki uzbūvējuši pilnībā funkcionējošu Staciju, apstiprina pierādījumu neesība citu būvnieku darbam objektā.

No likuma un taisnības viedokļa nav pieļaujama situācija, kad izpildītājs ir paveicis visus vai gandrīz visus nolīgtos darbus, bet pasūtītājs kā ieganstu izmanto nebūtiskus iebildumus par trūkumiem darbā un atkāpjas no līguma, neveicot samaksu un paturot savā īpašumā radītās materiālās vērtības.

[8] Ar Daugavpils tiesas 2017.gada 28.septembra spriedumu Pasūtītājai pasludināts maksātnespējas process.

Motīvu daļa

Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā un pretsūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473. panta pirmajā daļā, Senāts atzīst, ka spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība, atceļams, bet pārējā daļā tas atstājams negrozīts.

[9] Lietā ir nodibināts, ka starp Būvniekiem un Pasūtītāju /datums/noslēgts Līgums par biogāzes Stacijas ar jaudu 1000 kW būvniecību. Par Līguma neatņemamu sastāvdaļu kļuva /datums/parakstītā Vienošanās, ar kuru papildināti un grozīti Līguma noteikumi, tajā skaitā noteikts jauns termiņš (2013.gada 31.maijs) Stacijas nodošanai ekspluatācijā.

Tiesa atzinusi un par to kasācijas instancē strīds vairs nepastāv, ka Būvnieki saistību izpildījuši daļēji, proti, 1000 kW Staciju uzbūvējuši, bet stacijas ģenerējošo jaudu nav ieregulējuši līdz 900 kW. Stacijas ieregulēšanu veica ģenerējošās iekārtas ražotāja pārstāvji. Pēc būvniecības dokumentācijas sakārtošanas Stacija nodota ekspluatācijā 2013.gada 4.novembrī, un Stacija pieslēgta paralēlam darbam ar publisko elektroapgādes sistēmu.

[10] Senāts piekrīt Būvnieku pretsūdzībā norādītajam, ka tiesa nav izpildījusi pienākumu pamatot spriedumu ar izvērstu un nepārprotamu juridisko argumentāciju, sākot ar lietā būtisko faktisko apstākļu noskaidrošanu, kas balstīta uz pierādījumu objektīvu novērtējumu to kopumā, un beidzot ar loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanu.

[10.1] Pamata jautājums, uz kuru tiesai bija jāatbild pušu strīdā par 208 695,91 EUR piedziņu, ir, vai Pasūtītājai pastāv pienākums norēķināties ar Būvniekiem par faktiski izpildītiem darbiem.

Apelācijas instances tiesa, noraidot prasību, norādījusi uz nepienācīgi izpildītām saistībām, ko apstiprinot neatkarīgs speciālists, un pārmetumu Būvniekiem, ka lietā nav celta prasība par darbu pieņemšanas – nodošanas akta parakstīšanu. Tajā pašā laikā spriedumā nav atrodams pamatojums, kādēļ atstāti bez vērtējuma Būvnieku argumenti vai kādēļ tie noraidīti kā nederīgi.

Piešķirot izšķirošu un neapstrīdamu nozīmi neatkarīgā speciālista atzinumam par būvdarbu nepienācīgu kvalitāti, tas nav vērtēts kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā.

Atzinums sastādīts laikā, kad notika atkārtots Tests Stacijas paralēlam darbam ar publisko elektroapgādes sistēmu. Tiesa nav paskaidrojusi, kā nekvalitatīvo būvniecības darbu dēļ bija iespējams uzsākt atkārtoto Stacijas Testu un nodot būvi ekspluatācijā divus mēnešus pēc Pasūtītājas vienpusējas atkāpšanās no Līguma, ja lietā citu būvdarbu veikšana objektā konstatēta netika.

Tiesa nav skaidrojusi, kādu daļu no visiem būvniecības darbiem veido Būvnieku neizpildītās, vai nepienācīgā kārtā izpildītās saistības, kāda ir to mantiskā vērtība, pretstatā izpildītājām saistībām, un kā tas ietekmējis būves nodošanu ekspluatācijā.

Spriedumā nav norādīta neviena materiālo tiesību norma, kas Pasūtītājai piešķirtu tiesības bez atlīdzības paturēt Stacijas būvdarbu rezultātā jaunradīto vērtību, kas ieplūdusi tās mantā.

[10.2] Abu instanču tiesas, noraidot prasību par nepamatoti saņemto naudas līdzekļu atprasījumu, atbilstoši Civilprocesa likuma 8.panta pirmajai daļai apstākļu, kas ietilpst šīs prasības pierādīšanas priekšmetā, noskaidrošanai nav nemaz pievērsušās.

Lietā nav strīda par to, ka Banka, izsniedzot Kredīta vēstuli, garantēja Pasūtītājai pieeju naudas līdzekļiem 330 000 EUR gadījumam, ja būtu nepieciešamība segt zaudējumus, kas radušies Būvnieku saistību neizpildes dēļ.

Tātad, lai pareizi izšķirtu šāda rakstura strīdu, bija jāpārbauda ar būvniecības darbu neizpildi saistītie apstākļi un jānoteic, kādi konkrēti darbi un par kādu summu netika izpildīti, kas, nepamatoti atbrīvojot atbildētāju no savu iebildumu pierādīšanas pienākuma, nav izdarīts.

Pārbaudāmajā spriedumā tiesa aprobežojusies ar Bankas rīcības analīzi, proti, norādot uz garantijas izpildes formālajiem kritērijiem, atzinusi, ka Bankai bija pienākums izmaksāt nodrošinājuma summu Pasūtītājai, taču lietā netiek apstrīdētas Bankas darbības, tāpēc to vērtējumam lietā nav nozīmes.

Kā to uzskatāmi atklāj Senāta norādītie motīvi sprieduma 10.1.punktā, tiesa neizpildīto vai nepienācīgā kārtā izpildīto būvniecības darbu mantisko vērtību nemaz nav skaidrojusi. Citiem vārdiem, lai gan priekšnoteikumi garantijas naudas saņemšanai netika nodibināti (kādu zaudējumu segšanai garantijas nauda būtu novirzīta), tiesa nonāca pie pretēja secinājuma, ka Pasūtītājai ir tiesības uz Būvnieku rēķina paturēt visu strīdus naudas summu.

[10.3] Iepriekš minētais liecina, ka tiesa lietas apstākļu skaidrošanu veikusi vienpusēji un selektīvi, nevis to kopsakarībā, kas liedza tai gūt pareizu, objektīvai realitātei atbilstošu priekšstatu par pagātnes notikumiem.

Spriedums juridiskā pamatojuma trūkuma un pretrunīguma dēļ neatbilst Civilprocesa likuma 189.panta trešās daļas, 190.panta un 193.panta piektās daļas prasībām. Minētie normu pārkāpumi atzīstami par būtiskiem, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, tāpēc atbilstoši Civilprocesa likuma 452.panta otrajai daļai spriedums, ar kuru noraidīta prasība, atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atceļot spriedumu, zvērinātu advokātu birojam „Tark Grunte Sutkiene” saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

[11] Kas attiecas uz spriedumu daļā, ar kuru noraidīta pretprasība par līgumsoda piedziņu, vispārīgi var piekrist komercsabiedrības „Over Capital SL” kasācijas sūdzībā paustajam, ka saistības izpildes termiņa pārgrozījums vien nebūtu pietiekams, lai to atzītu par visas saistības pārjaunojumu.

Taču pārbaudāmajā spriedumā konstatētie apstākļi ir atšķirīgi. Proti, pie secinājuma par līgumsoda samaksas saistības izbeigšanos apelācijas instances tiesa nonākusi, izvērtējot /datums/Vienošanos, ar kuru līdztekus darbu atsākšanas un izpildes noteikumiem precizēta arī Līguma atlikusī summa un norēķinu kārtība, noteiktas Pasūtītājas iepriekš neizpildītās maksājuma saistības, darbu nodošanas un pieņemšanas kārtība, pušu saistību izpildes apdrošināšanas un nodrošināšanas kārtība, kā arī grozīti darbu uzraudzības un saistību izbeigšanas noteikumi.

Kā liecina Vienošanās saturs, nokavējumu Līguma saistību izpildē bija pieļāvušas abas puses, tāpēc, /datums/fiksējot no Līguma izrietošās

savstarpējās maksājuma saistības, puses, skaidri paužot gribu, paredzējušas, kā izturēties pret iepriekš pieļautu abpusēju nokavējumu, ko pēc būtības pareizi ir atzinusi arī apelācijas instances tiesa.

Senāts atgādina, ka konkrētā strīda apstākļu nodibināšana, tāpat kā pierādījumu izvērtēšana no jauna atbilstoši Civilprocesa likuma 450.panta trešās daļas un 452.panta otrās daļas noteikumiem neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē. Nevar būt pamats sprieduma atcelšanai kasācijas sūdzības iesniedzējas motīvi, kuros apstrīdēts līguma noteikumu iztulkojums.

Šādos apstākļos pārmetumi tiesai par Civillikuma 1871.panta kļūdainu piemērošanu ir nepamatoti.

[12] Senāts nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentiem, kuros, iebilstot pretprasības par zaudējumu piedziņu noraidīšanai, apstrīdēta Civillikuma 1779.panta neattiecināšana uz lietā konstatētajiem apstākļiem, kā arī norādīts uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem.

Materiālo tiesību normas attiecināšana uz lietā konstatētajiem apstākļiem jeb juridiskā kvalifikācija ir atkarīga no tā, vai prāvnieka norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu.

Apelācijas instances tiesa pretprasību noraidīja tā iemesla dēļ, ka netika pierādīti priekšnoteikumi Civillikuma 1779.panta piemērošanai.

Kā tas nepārprotami izriet no kasācijas sūdzības satura, komercsabiedrība „Over Capital SL" nav paudusi savu viedokli jautājumā par minētās normas interpretācijas aspektiem, bet faktiski apstrīdējusi lietas iztiesāšanas gaitā apelācijas instancē konstatēto apstākļu juridisko kvalifikāciju.

Tā, piemēram, kasācijas sūdzības iesniedzēja turpina apgalvot, ka izdevumi par elektrību, transportu un biomasas iegādi Stacijas darbināšanai laika posmā no 2013.gada 31.maija līdz 2013.gada 4.novembrim radījuši Pasūtītājai zaudējumus, lai gan biomasas piegāde bija Pasūtītājas līgumisks pienākums, bez kura izpildes vispār nebija iespējams iedarbināt Staciju, veikt pārbaudes Testu un nodot Staciju ekspluatācijā.

Minētais raksturo kasācijas sūdzības iesniedzējas vēlmi panākt pierādījumu izvērtēšanu no jauna, kas, kā iepriekš jau norādīto apsvērumu kontekstā, nav kasācijas instances tiesas uzdevums.

Kas attiecas uz tiesas papildu argumentu, jeb precīzāk – pieņēmumu, ka Stacijas darbības pārtraukšana radītu lielākus zaudējumus, nekā darbības turpināšana, tad jāatzīst, ka tā ietveršana spriedumā bija pilnīgi lieka. Tomēr tas katrā ziņā nedod pamatu konstatēt Civilprocesa likuma 9.panta un 93.panta ceturtās daļas noteikumu pārkāpumu, kurš būtu novedis pie lietas nepareiza iznākuma pretprasības noraidītajā daļā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 19.oktobra spriedumu, ar kuru noraidīta prasība, atcelt un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā, bet pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Atmaksāt zvērinātu advokātu birojam „Tark Grunte Sutkiene" drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators	I. Bisters
Senatore	M. Senkāne
Senatore	M.Zāģere